

Paulina Wójcik

Czy pracoholizm jest chorobą? Argumentacja w tekstach studentów z Moskwy na zajęciach z języka polskiego

Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny podaje, że argumentacja pochodzi z łacińskiego słowa *argumentatio* i oznacza: „1. Uzasadnienie, przekonanie za pomocą argumentów, czyli wypowiedzi, które potwierdzają lub obalają sąd o czymś. 2. Zespół argumentów, które służą do udowodnienia czegoś, do przekonania kogoś o czymś”¹. Z powyższej definicji wynika, że pojęcia takie jak „argumentacja” i „uzasadnienie” traktowane są zamiennie. Biorąc wszak pod uwagę fakt wartości uzasadniającej argumentu, można stwierdzić, że operacja „uzasadnianie” jest terminem szerszym, a operacja „argumentowanie” jest w stosunku do niego podrzędna².

Jeśli argument jest przedstawiany w obrębie szerszej wypowiedzi, to nazywamy ją **wypowiedzią argumentacyjną**. Krzysztof Szymanek podaje elementy wypowiedzi, które mogą wystąpić obok przesłanki i konkluzji. Należą do nich: uwagi wstępne, które określają rodzaj zagadnienia i przedstawiają temat; wyjaśnienia wpływające na zrozumienie przesłanek; opis stanu rzeczy, ukazanie historii problemu oraz odwołanie się do wypowiedzi innych osób, do których zamierza nawiązać argumentujący; słowa takie jak *bo*, *ponieważ*, *zatem*, eksponujące fakt argumentowania; wspieranie przesłanek poprzez prezentację argumentów; elementy, które mają wpływ na odbiorcę argumentów – zainteresowanie tematem, wywołanie doznań estetycznych; stosunek osoby mówiącej do przedmiotu argumentacji oraz ekspresja jej stanów wewnętrznych. Wymienione elementy nie zawsze występują jednocześnie i w takiej kolejności, w jakiej zostały zaprezentowane powyżej³. Sposób argumentacji, wykorzystanie środków językowych świadczy o sprawności językowej argumentującego, która składa się z umiejętności: językowej sprawności systemowej, społecznej, sytuacyjnej i pragmatycznej⁴.

¹ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgólkowa, t. 2, Poznań 1994, s. 256.

² K. Pisarkowa, *Rozważania o argumentacji w języku naturalnym*, „Polonica”, t. 3: 1977, s. 80.

³ K. Szymanek, *Sztuka argumentacji. Słownik terminologiczny*, Warszawa 2001, s. 37–38.

⁴ S. Grabias, *Aplikacyjne aspekty teorii zachowań językowych*, [w:] *idem, Język w zachowaniach społecznych*, Lublin 1994, s. 278–284.

Przedmiotem pracy jest analiza tekstów studentów wymiany z Państwowego Uniwersytetu w Moskwie, uczęszczających na dodatkowe zajęcia z języka polskiego na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Badania zostały przeprowadzone w grudniu 2008 roku. Grupa studentów otrzymała polecenie zredagowania tekstu, odpowiadając na pytanie: *Czy pracoholizm jest chorobą?*. Analizując teksty, chciałam zwrócić uwagę na sposób argumentacji przyjętego stanowiska oraz to, jakie ma ono odzwierciedlenie w używanych środkach językowych.

Pracoholizm w *Słowniku współczesnego języka polskiego* jest określony jako „uzależnienie od pracy, polegające na poświęceniu jej nadmiernie dużo energii i czasu, kosztem wypoczynku, życia osobistego itp., oddawanie się pracy bez reszty. Pracoholizm dotyczy najczęściej ludzi aktywnych i ponadprzeciętnie zdolnych”⁵. Definicja ta przedstawia mechanizm nadmiernej pracy oraz to, kto jest narażony na ów nałóg.

W pracach studentów pracoholizm jest definiowany jako:

(1) *zależność taka sama jak alkoholizm (A.G.);*

(2) *zależność jak miłość do gier hazardowych (J.S.);*

(3) *nadmierna pracowitość, która przechodzi do psychologicznej zależności (J.S.).*

Przedstawienie tematu poprzez objaśnienia terminu, porównania można nazwać **argumentacją prostą**, gdzie argument jest wystarczający dla wyrażonego sądu⁶. Komparacja ze słowem „alkoholizm” wyjaśnia, że „pracoholizm” jest wyrazem pochodnym od *praca* i *alko-holizm*. W wyniku analogii słowotwórczej nastąpiło tu porównanie do uzależnienia od alkoholu. Kolejne wyjaśnienie nawiązuje do nałogu, jakim jest hazard. Pojawia się także słowo „miłość”, pojęcie abstrakcyjne, odnoszące do świata idei. Odwołując się do definicji ze *Słownika współczesnego języka polskiego*, miłość oznaczałaby tutaj „zamiłowanie do czegoś, traktowanie czegoś jako hobby”⁷. Objasnienie, a jednocześnie argument *nadmierna pracowitość*, czyli wskazanie na wykonywanie pracy ponad normę, uwypukla związek przyczynowy z „psychologiczną zależnością” i wprowadza nową sytuację odniesienia. Nazwać możemy takie wyjaśnienie **argumentem odwołującym się do następstw**. Oznacza on zapowiedź niekorzystnych zjawisk, które mogą wystąpić w momencie podporządkowania się stwierdzeniu⁸. W tym wypadku wskazuje następstwa wynikające z nałogu pracy. W dalszej części wypowiedzi pisemnych podawane były przyczyny pracoholizmu.

Studenci napisali:

(4) *Pracoholizm jest sposobem ucieczki od realiów (A.G.).*

(5) *Jest tarczą od strachu, niepewności jutrzejszego dnia, od problemów w życiu prywatnym (A.G.).*

⁵ *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 2000, t. 2, s. 140.

⁶ J. Rytel, *Argumentacja w dyskursie narracyjnym dzieci w wieku przedszkolnym. Metoda i wstępne wyniki badań*, „Przegląd Psychologiczny”, t. 38: 1995, nr 3/4, s. 447.

⁷ *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 2001, s. 522.

⁸ W. Lubaś, *Język w komunikacji, w perswazji i reklamie*, Dąbrowa Górnicza 2006, s. 93.

(6) *Ludzie są pracoholikami, **bo** boją się, że mogą nie zapewnić rodzinie życia w dostatku* (A.T.).

(7) *Pracujemy za dużo, **bo** podnoszą się ceny książek, jedzenia, biletów na pociąg* (W.M.).

(8) *Chcemy żyć dobrze, podróżować, zwiedzać świat, a to wymaga dużo pieniędzy* (W.M.).

W zdaniach (4) i (5) argumentami są wyrazy *ucieczka* i *tarcza* (A.G.). Zostało wykorzystane połączenie przyimka **od** z rzeczownikiem desygnującym źródło⁹ takiego postępowania. W zdaniach (6) i (7) pojawia się spójnik **bo**, który podkreśla znaczenie wysuwanego argumentu. Jest on konektorem, wskaźnikiem relacji syntaktycznych¹⁰. Leksemy takie jak *bo*, *ponieważ* w argumentacji służą identyfikacji rozumowania¹¹. Wypowiedzenia tworzone ze spójnikiem **bo** mogą wyrażać ukrytą relację przyczynową, a tym samym uzasadniać zdanie nadrzędne, toteż nazywane są uzasadniającymi¹². W zdaniu (6) pojawia się argument osobowy¹³ *ludzie*. W wypowiedzeniu tym możemy wyróżnić zdanie intensjonalne, gdzie predykat *boją się* nazywa stan psychiczny¹⁴. W momencie gdy nadawca wykorzystuje lęki, obawy, wynikające z niepewności jutra, mówimy o **argumentie odwołującym się do bojaźni, trwogi**¹⁵. Wypowiedzenie (6) posiada partykułę *nie*, która wzmacnia negację¹⁶ i będąc narzędziem do wyrażenia strategii negatywizującej¹⁷, jest dodatkowym argumentem w zdaniu.

Zdania (7) i (8) posiadają argument osobowy *my*. Osoba jest tutaj wskazywana przez końcówkę fleksyjną czasownika¹⁸: *pracujemy*, *chcemy*, która oznaczając pierwszą osobę, pozwala stwierdzić, że chodzi też o autora tekstu, osobę mówiącą¹⁹ i utożsamiającą się z pracoholikami.

---

⁹ B. Rudzka-Ostyn, *Z rozważań nad kategorią przypadku*, red. E. Tabakowska, Kraków 2000, s. 197.

¹⁰ R. Laskowski, *Funkcjonalna klasyfikacja leksemów*, [w:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego*, red. S. Urbańczyk, t. 2: *Morfologia*, red. R. Grzegorzczkowska, R. Laskowski, H. Wróbel, Warszawa 1984, s. 30.

¹¹ K. Szymanek, *Sztuka argumentacji*, op. cit., s. 38.

¹² R. Grzegorzczkowska, *Wykłady z polskiej składni*, Warszawa 1996, s. 133.

¹³ S. Karolak, *Z problematyki opisu wyrażań predykatowo-argumentowych*, [w:] *Studia gramatyczne*, t. 1, red. S. Urbańczyk, J. Basara, K. Rymut, Wrocław – Gdańsk 1977, s. 102.

¹⁴ R. Grzegorzczkowska, *Wykłady z polskiej składni*, op. cit., s. 107.

¹⁵ W. Lubaś, *Język w komunikacji, w perswazji i reklamie*, op. cit., s. 93.

¹⁶ B. Greszczuk, *Składniowe wykładniki negacji i ich funkcje w historii języka polskiego*, Rzeszów 1993, s. 70.

¹⁷ J. Antas, *O mechanizmach negowania. Wybrane semantyczne i pragmatyczne aspekty negacji*, Kraków 1991, s. 8.

¹⁸ T. Rittel, *Kategoria osoby w polskim zdaniu*, Warszawa – Kraków 1985, s. 143; autorka określa go jako typ 1 – czasownikowe i nieczasownikowe sposoby wskazywania osoby w morfologii.

¹⁹ *Ibidem*, s. 299.

(8) *Chcemy żyć dobrze (A1), podróżować (A2), zwiedzać świat (A3), a to wymaga dużo pieniędzy (S).*

Wypowiedzenie to jest wielokrotnie złożone współrzędnie i możemy określić je jako **argumentację złożoną współrzędnie**, gdzie argumenty (A1), (A2), (A3) są dostateczne do uzasadnienia sformułowanego sądu (S)²⁰.

Studenci uzasadniali postawioną w temacie tezę, wymieniając symptomy nadmiernej poświęcania się pracy. Jeśli ktoś jest pracoholikiem, to:

(9) *nie ma chwili na rozmowy z przyjaciółmi, rodziną (A.P.);*

(10) *nie umie uwolnić się od myśli od pracy (A.T.);*

(11) *nie śpi w nocy, stresuje się (J.S.);*

(12) *źle je, mało śpi (A.P.);*

(13) *nie umie odpoczywać i nie ma rodziny (A.K.).*

Przytoczone przykłady, będące zdaniem warunkowymi (*jeśli..., to*)²¹, można utożsamiać z implikacją, czyli wnioskowaniem, gdzie odbiorca może odczytać zamierzony przez nadawcę sens²². Jednocześnie możemy mówić tutaj o uzasadnieniu rozdzielnym, gdzie każda z przesłanek w sposób niezależny wspiera argument²³.

W wypowiedzeniach pisemnych pojawiły się również **argumenty odwołujące do następstw**, które zapowiadają niekorzystne zjawiska w wyniku podporządkowania się postawionemu twierdzeniu²⁴. Przykładem jest zdanie: (14) *W wyniku nadmiernej pracy pojawiają się inne choroby towarzyszące takiemu życiu: choroby żołądka, bezsenność (A.P.).* Pracoholizm może powodować (15) *stres, kobiety zaczynają dużo palić i niszczyć swój organizm (J.S.).* To wypowiedzenie można nazwać także **argumentacją rozwiniętą podrzędnie**, gdzie argument jest uzasadniany przez sąd początkowy, który jest następnym sądem, udowodnianym przez kolejne argumenty²⁵. Tym samym założenia wykorzystywane do uzasadnienia innych przesłanek stanowią podargument danego argumentu²⁶: (15) *[...] zaczynają palić i niszczyć swój organizm (A.P.).* W jednym z redagowanych tekstów występuje **argument odwołujący do wiedzy pewnej**²⁷, wynikającej z badań naukowych – (16) *Nauka stwierdza, że kobiety pracoholiczki ryzykują więcej niż mężczyźni. Jeżeli teraz mężczyźni żyją 5–7 lat krócej niż kobiety, to pod koniec wieku sytuacja może się zmienić (J.S.).* Pojawia się tutaj także implikacja, która przybiera formę zdania warunkowego (*jeżeli..., to...*)²⁸.

²⁰ J. Rytel, *Argumentacja w dyskursie...*, op. cit., s. 447.

²¹ K. Pisarkowa, *Rozważania o argumentacji...*, op. cit., s. 83.

²² R. Grzegorzczkowska, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, Warszawa 2001, s. 78.

²³ K. Szymanek, *Sztuka argumentacji*, op. cit., s. 41.

²⁴ W. Lubaś, *Język w komunikacji, w perswazji i reklamie*, op. cit., s. 93.

²⁵ J. Rytel, *Argumentacja w dyskursie...*, op. cit., s. 447.

²⁶ K. Szymanek, *Sztuka argumentacji*, op. cit., s. 42.

²⁷ *Ibidem*, s. 58; w słowniku ten typ argumentu nazwany został **argumentem odwołującym się do rozsądku**.

²⁸ K. Pisarkowa, *Rozważania o argumentacji...*, op. cit., s. 85.

Sposoby zamknięcia tekstów są różne. Powraca pytanie zapisane w temacie pracy, a następnie udzielenie odpowiedzi: (17) *Czy pracoholizm jest chorobą? Chyba tak, ale chcę wierzyć, że uleczalną* (A.K.). Została użyta partykuła osądająca *chyba* i waloryzująca *tak*. Studenci, stwierdzając, iż pracoholizm jest chorobą, w zakończeniu podają rady, jak pomóc osobom uzależnionym od pracy: (18) *Pracoholikom trzeba pomagać. Potrzebna jest pomoc, ale nie tylko specjaliści – psychologa czy psychiatry, lecz również rodziny, bo wsparcie jest bardzo ważne* (A.P.); (19) *Lekarstwem jest miłość bliskich ludzi* (A.T.). Wykorzystanie do argumentacji predykatu w formie czasownika nieosobowego *trzeba* oznacza też dyspozycję, która trwa w czasie, a jednocześnie oznacza przedmiot tej dyspozycji w infinitiwie (*pomagać*)²⁹. Czasowniki takie jak: *trzeba*, *należy*, konotują osoby „z niewypełnioną pozycją pierwszego argumentu (*ktos* lub *ktokolwiek*)”³⁰. Możemy stwierdzić, że tworzona jest kolekcja argumentów, gdzie każdy z przedstawionych uzasadnia tezę³¹.

Konkluzja w tekstach była redagowana także w bezpośrednim skierowaniu do odbiorcy, gdzie w sposób jawny postuluje stan rzeczy: (20) *Pracoholizm to choroba, uważaj!* (A.T.). Występująca w tym zdaniu predykcja została połączona z innym aktem mowy, a mianowicie z dyrektywą, której intencją jest zwrócenie uwagi³² na grożące zjawisko. Jako wypowiedź perswazyjna, która ma wpłynąć na wolę osoby czytającej, pełni funkcję zniewalającą³³.

Do zamknięcia tekstu w jednej z prac zostało wykorzystane pytanie retoryczne:

(21) *Czy najlepsza kariera ma kosztować życie?* (J.S.)

Jerzy Ziomek w książce *Retoryka opisowa* stwierdził, że pytanie retoryczne „jest wzmocnieniem pożądanego odpowiedzi, a często jej wymuszeniem, a tym samym konstatacją znacznie silniejszą niż ta, która była zawarta w trybie twierdzącym”³⁴. Postawione pytanie, z góry zamknięte³⁵, daje sposobność do wolnego działania i rozstrzygnięcia kwestii³⁶, ale jest jednocześnie aktem perswazji³⁷. W niektórych

²⁹ T. Milewski, *Stanowisko składni w obrębie językoznawstwa*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, t. 11: 1952, s. 81, [za:] S. Jodłowski, *Polskie czasowniki niefleksyjne*, [w:] *idem, Studia nad częściami mowy*, Warszawa 1971, s. 83–91, zob. także [w:] *Współczesna polszczyzna. Wybór opracowań. Części mowy*, red. J. Bartmiński, M. Nowosad-Bakalarczyk, Lublin 2003, s. 154.

³⁰ T. Rittel, *Kategoria osoby w polskim zdaniu*, *op. cit.*, s. 276.

³¹ L. Tymiakin, *Kompozycja uczniowskiego tekstu argumentacyjnego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 2004, s. 150.

³² R. Grzegorzczkowska, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, *op. cit.*, s. 90–91.

³³ M. Korolko, *Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1998, s. 49–51.

³⁴ J. Ziomek, *Retoryka opisowa*, Wrocław – Warszawa – Kraków 1990, s. 229.

³⁵ K. Pisarkowa, *Z historii polskich pytań*, [w:] *Symbolae Polonicae in honorem Stanisłai Jodłowski*, Wrocław 1972, s. 121–132, Prace Komisji Językoznawstwa PAN, nr 32.

³⁶ K. Szymanek, *Sztuka argumentacji*, *op. cit.*, s. 44; autor stwierdza, że odbiorca ma możliwość eksploataowania argumentu, może użyć go do oceny własnych przekonań bądź do zmiany przyjętego stanowiska.

³⁷ K. Pisarkowa, *Rozważania o argumentacji...*, *op. cit.*, s. 87–88.

zakończeniach prac została zaznaczona obecność podmiotu piszącego, poprzez ujawnienie własnego stosunku do opisywanego zjawiska:

(22) *Nie rozumiem tych ludzi, którzy zawsze tylko pracują i nie mają czasu dla innych.*

(W.M.) (23) *Dzięki Bogu ta choroba jeszcze nie jest tak popularna u nas jak w Stanach i mam nadzieję, że nigdy nie będzie* (A.U.).

Są to subiektywne oceny, które wyrażają stosunek do przedmiotu argumentacji.

Z powyższej analizy wynika, że teksty napisane przez studentów posiadają wyraźną ramę kompozycyjną. Zostały wyodrębnione przesłanki i konkluzje w wypowiedziach argumentacyjnych³⁸. W większości prac argumentacja postawionej tezy, iż pracoholizm jest chorobą, wskazywała czynniki subiektywne, które były zdeterminowane społecznie i uwarunkowane psychicznie. W redagowanych tekstach studenci, stosując akt perswazyjny, który zawiera środki przekonywające³⁹, posługują się jego funkcją informacyjno-pouczającą, estetyczną i zniewalającą⁴⁰. W fazie argumentacji, gdzie każda z osób uzasadnia przyjęte stanowisko, wykorzystane zostały kategorie informacyjne: nazwanie obiektu, charakterystyka poruszanego zagadnienia, ocena i wartościowanie lub odniesienie do własnej osoby⁴¹. Wyróżnić można także cztery typy struktur argumentacyjnych, które zostały użyte: prostą, złożoną, rozwiniętą współrzędnie oraz rozwiniętą podrzędną⁴². Składnikami zdań są takie elementy semantyczne jak: struktura predykatowo-argumentowa, temat-remat, presupozycje, predykaty logiczne⁴³. Umiejętność zastosowania środków językowych wskazuje u badanych osób na rozwiniętą kompetencję komunikacyjną, która ujawnia korzystanie z kompetencji językowo-gramatycznej i pragmatycznej⁴⁴. Sposób argumentacji, uzyskanie całościowego sensu wypowiedzenia świadczy o rozwoju także kulturowym człowieka, który pozwala „mu istnieć i stać się w sposób znacznie bardziej autonomiczny, poza „liniową” czy „stadialną” koncepcją dojrzewania”⁴⁵.

Podsumowanie

Zebrany materiał wskazuje występowanie w wypowiedzeniach zarówno argumentacji prostej, jak i złożonej, czy też rozwiniętej współrzędnie, bądź podrzędnie. Odnotowane zostały użycia argumentów odwołujących się do: następstw, bojaźni,

³⁸ K. Szymanek, *Sztuka argumentacji*, op. cit., s. 40; w analizie argumentu taki zabieg nazywany jest **standaryzacją**, której wynikiem jest zwięzłe i zgodne z intencjami twórcy zaprezentowanie przesłanek i konkluzji argumentu.

³⁹ K. Pisarkowa, *Rozważania o argumentacji...*, op. cit., s. 81.

⁴⁰ M. Korolko, *Sztuka retoryki*, op. cit., s. 49–51.

⁴¹ J. Rytel, *Argumentacja w dyskursie...*, op. cit., s. 446–447.

⁴² *Ibidem*, s. 447.

⁴³ R. Grzegorzczkowska, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, op. cit., s. 70.

⁴⁴ T. Rittel, *Podstawy lingwistyki edukacyjnej. Nabywanie i kształcenie języka*, Kraków 1994, s. 112.

⁴⁵ L. Korporowicz, *Tworzenie sensu. Język – kultura – komunikacja*, Warszawa 1993, s. 173.

trwogi, wiedzy pewnej. Służyć miały one udowodnieniu tezy postawionej w temacie pracy pisemnej. Wypowiedzenia posiadały fazy: otwarcia, gdzie pojawiały się przytoczenia argumentów; argumentacji, czyli uzasadnienia przyjętego stanowiska; i zamknięcia, w której zostaje rozwiązana kwestia sporna⁴⁶. Jednoczesne zapoznanie z argumentem ma na celu pobudzić proces myślowy, w którym odbiorca decyduje, czy akceptowane reguły pozwalają mu przyjąć konkluzję argumentu⁴⁷.

Bibliografia

- Antas J., 1991, *O mechanizmach negowania. Wybrane semantyczne i pragmatyczne aspekty negacji*, Kraków.
- Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, 2003, red. K. Polański, Wrocław.
- Grabias S., 1994, *Aplikacyjne aspekty teorii zachowań językowych*, [w:] *idem, Język w zachowaniach społecznych*, Lublin.
- Greszczuk B., 1993, *Składniowe wykładniki negacji i ich funkcje w historii języka polskiego*, Rzeszów.
- Grzegorzczkowska R., 1996, *Wykłady z polskiej składni*, Warszawa.
- Grzegorzczkowska R., 2001, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, Warszawa.
- Jodłowski S., 2003, *Polskie czasowniki niefleksyjne*, [w:] *Współczesna polszczyzna. Wybór opracowań. Części mowy*, red. J. Bartmiński, M. Nowosad-Bakalarczyk, Lublin.
- Karolak S., 1977, *Z problematyki opisu wyrażenia predykato-argumentowych*, [w:] *Studia gramatyczne*, t. 1, red. S. Urbańczyk, J. Basara, K. Rymut, Wrocław – Gdańsk, s. 75–102.
- Korolko M., 1998, *Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa.
- Korporowicz L., 1993, *Tworzenie sensu. Język – kultura – komunikacja*, Warszawa.
- Lubaś W., 2006, *Język w komunikacji, w perswazji i reklamie*, Dąbrowa Górnicza.
- Pisarkowa K., 1972, *Z historii polskich pytań, Symbolae Polonicae in honorem Stanisłai Jodłowski*, Wrocław, s. 121–132, *Prace Komisji Językoznawstwa PAN*, nr 32.
- Pisarkowa K., 1977, *Rozważania o argumentacji w języku naturalnym*, „Polonica”, t. 3, s. 79–88.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 2, 1994, red. H. Zgólkowa, Poznań.
- Rittel T., 1985, *Kategoria osoby w polskim zdaniu*, Warszawa – Kraków.
- Rittel T., 1994, *Podstawy lingwistyki. Nabywanie i kształcenie języka*, Kraków.
- Rudzka-Ostyn B., 2000, *Z rozważań nad kategorią przypadku*, red. E. Tabakowska, Kraków.
- Rytel J., 1995, *Argumentacja w dyskursie narracyjnym dzieci w wieku przedszkolnym. Metoda i wstępne wyniki badań*, „Przegląd Psychologiczny”, t. 38, nr 3/4, s. 441–457.
- Słownik współczesnego języka polskiego*, 2000, t. 1–2, red. B. Dunaj, Warszawa.
- Szymanek K., 2001, *Sztuka argumentacji. Słownik terminologiczny*, Warszawa.
- Tymiakin L., 2004, *Kompozycja uczniowskiego tekstu argumentacyjnego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, s. 147–159.
- Ziomek J., 1990, *Retoryka opisowa*, Wrocław – Warszawa – Kraków.

⁴⁶ J. Rytel, *Argumentacja w dyskursie...*, *op. cit.*, s. 446.

⁴⁷ K. Szymanek, *Sztuka argumentacji*, *op. cit.*, s. 44.

Is Workaholism a Disease? Argumentation in Texts Written by Students from Moscow Learning Polish

Abstract

The paper is focused on analysis of the ways of argumentation in texts written by students from the State University in Moscow who came to Poland realizing a project of students' exchange. The analysis allowed to characterize the course of argumentation and to separate opening, argumentation, and closing phases. To motivate the proposition submitted in the subject *Is workaholism a disease?* the students used both simple and (coordinately and subordinately) complex arguments. In the introduced arguments that refer to consequences, fear or certain knowledge the students used linguistic means that in persuasion acts are to make an impression of freedom regarding a decision taken.